

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Předčasné odchody ze vzdělávání v Ústeckém kraji

Úřad vlády ČR

Odbor pro sociální začleňování (Agentura)
Oddělení výzkumů, projektů a komunikace

Agentura
pro sociální začleňování

www.socialni-zaclenovani.cz

Agentura pro sociální začleňování

- Odbor Úřadu vlády, od roku 2008 nástroj vlády pro řešení problémů územních koncentrací sociálního vyloučení (sociálně vyloučené lokality)
 - Výzkumy sociálního vyloučení, jeho příčin a důsledku
 - Strategické plánování na místní úrovni
 - Odborné a projektové poradenství
 - Přenos podnětů na centrální úroveň, formulace politik (Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016 – 2020)
 - Implementace ESIF (koordinovaný přístup k SVL)

Kontext výzkumu

- Nízká míra předčasných odchodů ze vzdělávání – TOP 7 zemí EU, ale nárůst 2013 – 2017 z 5,4 na 6,7 % (státní maturity)
- Významné regionální rozdíly – Severozápad nárůst z 9,4 % na 15,6 % (odpovídá bottom 5 zemí EU) vs. Praha, Jihovýchod
- Nízké vzdělání - reprodukce chudoby a sociálního vyloučení, dlouhodobé náklady veřejných rozpočtů

Cíle výzkumu

- Analyzovat **příčiny předčasných odchodů** žáků ze vzdělávání v Ústeckém kraji z pohledu samotných žáků/mladých dospělých a relevantních institucí
- Podklad pro mezirezortní diskuzi – **prevence předčasných odchodů**
- Reakce na poptávku samospráv spolupracujících s ASZ – mladí dospělí mimo vzdělávání i zaměstnání a dopady na soužití

Inovativnost výzkumu

- Mapování **postojů k předčasným odchodům ze školy ze strany nositelů tohoto jevu** (žáků ze sociálně vyloučených lokalit)
- Zachycení doposud opomíjeného hlasu – možnost potvrdit/doplnit názhledy institucí
- **Limity** dostupnosti cílové skupiny, omezeného času realizace výzkumu

Metodologie

- **desk research** - sekundární analýza dat a předchozích výzkumů

- **kvalitativní část** - polostrukturované rozhovory
 - **institucionální aktéři** – zástupci škol (ZŠ, SŠ), NNO, PPP, ÚP (27 rozhovorů)
 - **žáci (a rodiče)** kteří předčasně ukončili vzdělávání nebo jeho ukončení hrozí (29 rozhovorů)

- **kvantitativní část:** online dotazník mezi pracovníky ÚP v Ústeckém kraji (148 odpovědí)

Potvrzení dosavadních poznatků

- nedostatečná podpora v rodině žáka, nedostatek vzorů v rodině, nezáměr o vzdělání, vzdělání není prioritou
- příliš mnoho absencí - nezvládnutí učiva - neúspěch - ukončení docházky
- v případě ukončení ZŠ v 7.- 8. třídě nemožnost studia běžných SŠ oborů
- špatná volba oboru SŠ
- preference zaměstnání před studiem, vyšší autonomie žáka v rodině
- nereálné představy o studiu a zaměstnání

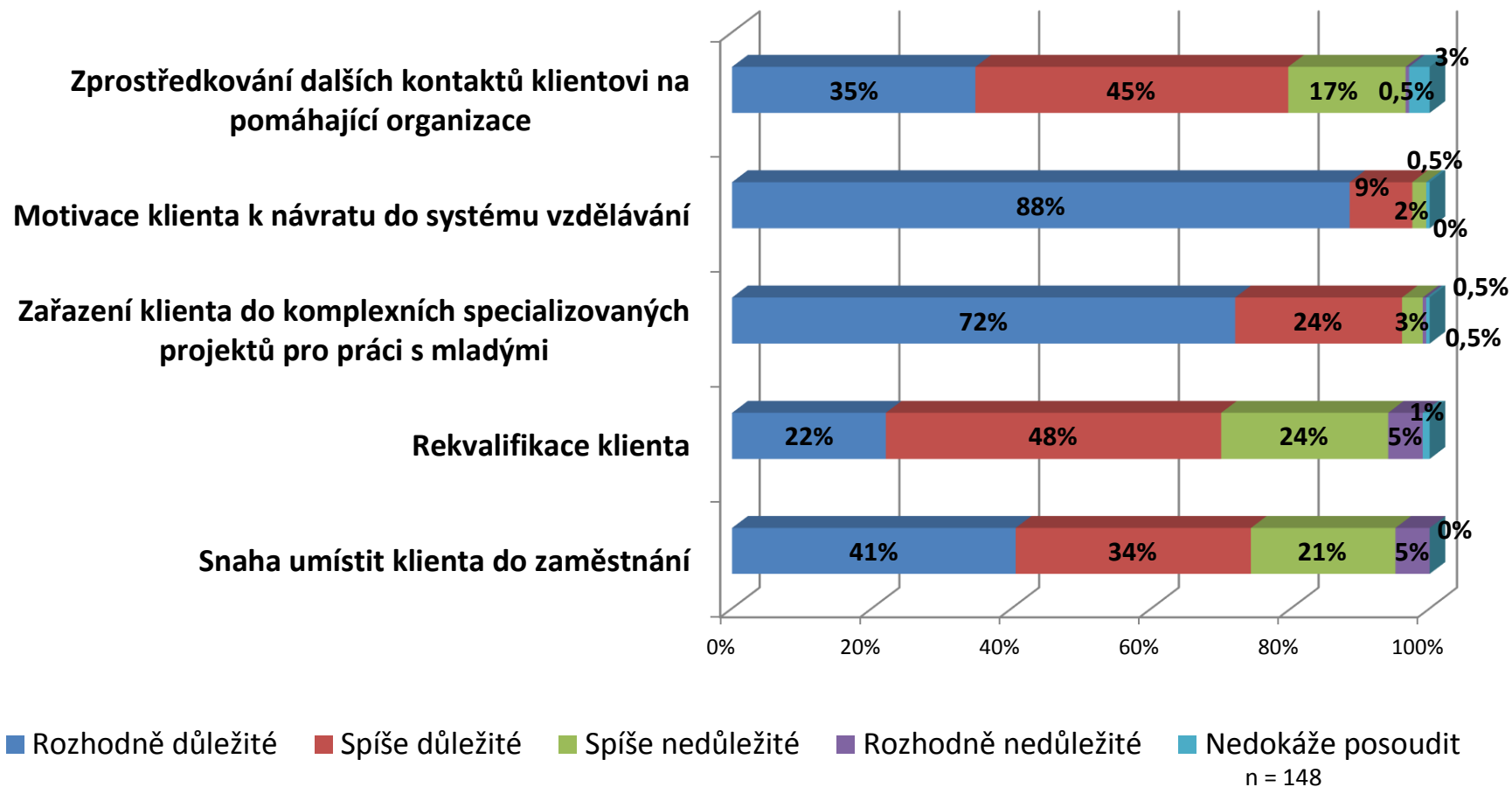
Specifika institucionálních aktérů

- **silná fragmentarizace subjektů** (školy, ÚP, PPP, terénní sociální pracovníci, NNO).
- **rozdílné hodnoty a přístupy ke vzdělání** (*schooling vs. education*)
- **odlišné legitimní přístupy k cílové skupině v rámci programů/projektů ÚP** (návrat klientů do systému vzdělávání vs. umístění do zaměstnání)

Hlavní zjištění – institucionální aktéři (ÚP)

Graf č. 1 Důležité aktivity pro mladé klienty ÚP ČR

Odlišné pohledy (bývalých) žáků

- **nepřátelské prostředí v ZŠ/SŠ – rasismus, nedůvěra majority**
- **řešení nastalých konfliktů mezi žáky, školou a rodiči těchto žáků**
- **školní praxe neodpovídající očekávání**
- **nedostatečná orientace v možnostech studia SŠ**
- **genderová rovina – očekávaná role synů a dcer v rodinách**

Obavy z prostředí

Pracovník NNO: „*Ony tam nechtěj, protože nevěřej těm učitelům, nevěřej...“*

Pracovník NNO: „*Bojí se toho, že tam nebudou mít kámoše, že tam budou sami, že nezvládnou tu cestu, bojí se i toho jednání, kdo jak s nimi bude jednat.“*

Dropout. 21 let: *Je možný taky, že se stydí. Na tý základce tady jsou mezi svejma, jsou tam známí, co o sobě vědí. Na střední už ve třídě nepotkají nikoho známého a stydí se před nima. Kvůli oblečení, nebo že nemají na svačinu, nemají třeba na sešity, jsou takoví jedinci“.*

Dropout, 25 let: „*Kdybyste byl jedinej mezi cikánama, tak jak byste se cítil?“*

Nezájem o studium, špatná volba oboru

Dropout, 17 let: „...*nic mi tam nevadilo, akorát kluci říkali, že kuchař, zkusíme kuchaře, tak jsme šli na kuchaře...nezdálo se nám to lepší, ale chtěli jsme zkusit něco jinýho...(studium přerušil)*“

Dropout, 15 let: „...*nevím, prostě nechci...(hlásit se na SŠ)*“

Ex - dropout, 22 let: „*Učitel zadával nějakou látku, všichni psali a já na něj jenom koukal. Všichni věděli co dělat a já koukal. Byli tam ještě dva kamarádi, romský kluci a ti kluci taky v pohodě psali. A já jsem si říkal, kde je chyba? Co se stalo, že já na něj jenom koukám. Pak mi došlo, že jsem byl asi ve špatný škole.*“

Dropout 17 let: „...*určitě ta práce je lepší, než ta škola...*“

Řešení konfliktů

- **Dropout, 17 let:** „...byla rasistka, i doted'ka to tam říkají ty lidi...“
- **Žák ze SVL, 19 let:** „ Když jsem chytil učitele pod krkem, šli jsme prostě ven, on teda nejdřív, tak mu říkám, ať mě pustí, ale on mě pořád držel, až jsem se prostě vypnul, ..., tak jsem ho chytnul a zmlátil jsem ho tam. No a z toho důvodu už jsem nešel do školy. Sám jsem nechtěl.“

Školní praxe

- **Žákyně ze SVL, 18 let:** „...jenom jsem tam zametala vlasy“
- **Žák ze SVL, 19 let:** „Na praxích si uvařím sám, bramboračku, to mám normálně v palici, bez toho, aniž bych si psal.“
- **Dropout, 17 let:** „Pořád jsme tam uklízeli, zametali celej krám do kola...taky jsme si pak stěžovali a zlepšilo se to...“

Závěry

- Potvrzení většiny poznatků institucionálních aktérů i ve vyjádření (bývalých) žáků
- Mezi žáky větší důraz na obavy z prostředí SŠ, (ne)řešení konfliktů mezi žáky, rodiči a školou nebo soulad očekávání a reality školní praxe
- Obecně neinkluzivní prostředí – příprava žáka na školu vs. školy na žáka – reprodukce nerovností
- Potřeba další systémové podpory od školy pro žáky, kteří nemají podporu v rodině (motivace, zájem o školu...)

Další kroky

- Závěry prezentovány 9.5. 2018 na kulatém stole pořádaným ÚV, přítomni zástupci MŠMT, ÚP, ÚV
- Bude svoláno mezíresortní jednání v Ústeckém kraji – KÚ, MŠMT, MPSV, ÚP, ÚV
- Návrh opatření pro podporu žáků ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání – pilotáž v Ústeckém kraji

Kontakty

Mgr. et Mgr. Radka Vepřková

Mgr. Miroslav Bocan

Metodici výzkumů

Odbor pro sociální začleňování (Agentura)

Úřad vlády České republiky
nábřeží Edvarda Beneše 4
CZ-118 01 Praha 1

www.vlada.cz

www.socialni-zaclenovani.cz

veprkova.radka@vlada.cz

bocan.miroslav@vlada.cz